

TABÁK ANDRÁS

Egy tál rétes

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

Egy tál ropogósra sült, papirhajú rétes gőzölgött az asztalon. Gőze körültekeredett a penész szagú konyhában. Alkonyatba hajolt az idő. őszi nap volt, kinn megszakítás nélkül csepergett. A lány az asztalnál üldögélt, karnyújtásnyira a csiklandós illatú tésztától. A plafonra úszó párát figyelte, melyet a tányér lehelt ki magából. Szája sarkába savanykás nyál gyűlt, hasába meg valami szúrós érzés költözött, amit az képes csak igazán megérteni, aki másfél napja egy falatot sem gyúrt le a torkán. Ha másfelé fordította a szemét, akkor is a rózsahasú sütemények mosolyogtak rá s közepükben a véres színű cseresznyék. Úgy duzzadoztak omlós gödröcskéikben, mintha széthányt akarnák a tészta testét.

Felsikoltott benne valami. Talán az éhség volt az ami felsikoltott, és ő riadtan felkapta a fejét, nehogy az asszony is megneszelje ezt a képzelt kiáltást. Sztankóné semmit sem vett észre. A lány elváltozó, fehér arcát sem láthatta. A sparheld előtt guggolt, azzal volt elfoglalva, hogy a másik tepsi réteslevélben gyönyörködött, melyet imént dugott a sütőbe. A lány megnyugodott. Úgy-ahogy összeszedte magát, a tálát is odébbtaszította, a kettérepedt falitükörben megigazította a haját.

Akkorra már az asszony is felemelkedett én mindjárt meglátta.

– Még itten is szépíted magad? Nincs is neked egyéb gondolatod a szépelkedésnél... pirosítót is használsz, látszik az a szádon, hiába törlöd le.

– Nem töröltem le – vágott vissza. – Rég elfogyott. A pénzem is elfogyott újat venni.

– Elfogyott? – fortyant fel az asszony. – Szép. hogy elfogy ilyen bolondságokon. Aztán, ha elfogy, jössz ide. Segíts rajtam nénikém, mondd, meglásd idővel meghálálom... Szófiabeszéd ez, kedveském! Hónapszámra elfelejtetted ide az utat, de mikor baj van, nem röstelled magad.

Sztankó, aki kijött a szobából, rosszkedvűen leintette.

– Elhallgass, már! Torkig vagyok a házsártoskodással...

Ingujjban volt. A gallérját igazította. Széles arcába redők hasítottak, túlságosan is megöregítették. Tetőtől talpig végigmustrálta a lányt, majd elfordult és dűnnyögött.

– Minek örökké bántani? Jobban esik. ha bántod?...

Az asszony széles csípőjét arrébb moccantotta. mogorván nézett a lányra. Mondani

akart valamit, valami nem hízelgő dolgot, végül semmit sem mondott, csak a hátát mutatta. Sztankó elővette a pipáját leült az asztalhoz. Egy pillanatig meghökkenve bámulta a csudálatos tésztákat. Maid felocsúdva, egykedvűen a lányra nézett.

– Hát, elhagyott?... – kérdezte.

– El... – mondta feljebb kapva egy árnyalattal a hangját, és gyorsan zihálva megismételte. – El... Karácsony napján, éppen ...

– Karácsonykor? – ismételte Sztankó. hirtelen felnyögött. hogy az arca is belevásott. – Aztán?... Folytassad na! Miből éltél azóta?...

Juli mukkanj sem mert. Ijedten nézett rá. Az asszony is megijedt.

– Uramisten! Fáj? ...

– A fenét! Ez a betegség nem fáj, csak szúr, döf, szaggat...

Ráförmedt Julira.

– Folytassad már! Mire vársz...

Juli bizonytalanul vonogatta a vállát. Az asszonyra pislantott. majd szemesarkából vissza a nagybátyjára. Zavarba esett.

– Hát éltem...; – mormolta. -- Volt pénz. Egész hónapra hagyott... aztán hol itt, hol ott... Éppen csak dolgozni nem kellettem sehol...

– Mert látszik rajtad, ki vagy – szólt közbe utálattal az asszony. – Olajba kéne téged megsütni, te...

– Mért mondja ezt rólam? – csattant fel. Vértelen száját összeszorította, olyan élesen kiáltott, hogy mindketten összerezzenek.

– Hogy jön ahhoz, hogy ezt mondja rólam?

Az asszony pulykavörös lett de befogta a száját. Hallgatott Sztankó is. A pipáján babrált, ez annyira lefoglalta, hogy jó darabig nem szólt. Később is csak azt mondta.

– Te meg minek ordítasz? Még ha nem így volna...

Julinak könny szökött a szemébe. Gyűlölködő könny volt, égette, de jobban égette a szégyenérzés. Hangján táncolt a sírás, mikor a benne felgyülemlett sok szemrehányás kitört belőle.

– Maguk gúnyolnak engem! – kiáltotta. – Öröm maguknak ha gyötörhetnek. Elhisznek rólam minden csúfságot, amit az irigyek összehordanak. Még maguk is irigyeltek a szerencsémért, meg a jó életemért, persze. hogy most kárörvendenek rajtam – Meg a többi cafat is...

(Szlovák György rajza)

Még a nagybátyja is olyan gyűlöletesnek tűnt e percben, hogy az arcába tudott volna köpni.

Az asszony összecsapta a kezét. Egyszerre akart kacagni is. mérgeledni is.

– A szégyentelen, hogy el nem sülyed!... Még ő nevezne másokat cefkának...

Sztankó végre meggyújtotta a pipát. Savanyú képpel tekintett a lányra.

– Ordíts csak... Azt gondolod, megharagítasz? Hiszen, magad is tudod kinek van igaza ... No, hát mit hallgatsz? Elvett téged az az ember ... vagy csak ígért is ilyesmit? Megesik, hogy elcsavarják a lány fejét, de neked még azt sem mondta: szeretlek. Mondhatta volna, de nem mondta. Azt mondta, hogy pénze van. Te meg mentél vele.

– Szerettem.

– Hazudsz. Mákszemnyit se szeretted.

Megint csak a vállát vonogatta. Már a haragja is elpárolgott, azt se bánta volna, ha kipenderítik. Tudta, hogy a végén úgymint kipenderítik.

Kimutatta az ínyét arcátlanul mosolygott.

– No és ha nem szerettem? Lefeküdtem neki. és kész. Nem mindegy az maguknak?

Bánta már. hogy eljött. Hogy belemászott ebbe a csávába. Mindenképpen a megalázására törekedne! Hát tessék! Alázzák meg! Mit számít az? Gyűlölte őket és gyűlölte a nyirkos, széjjelmálló házat, az udvaron futkosó mocskos kis kölykökkel együtt. Gyűlölte, mert nemrég még ő is itt élt és itt sohasem volt része boldogságban.

Ismét közel állt a síráshoz.

Akkor az asszony fogta, elébetette a tál tészta.

– Egyél! – mondta és óvatosan fújta, hogy meghűljön.

Nyúlt utána, de a száján az szaladt ki.

– Nem kell...

Az asszonyt elöntötte a bíborság.

– Talán nem ízlik? Nem elégíti ki a naccsága gusztusát?...

Sztankó intett, hogy csillapodjék, ő maga benyúlt a tálba és kivett egy rétest.

Szuszogva magába tömte. Majd másikat vett és azt is megette. Jól ismerte a lány érzését. Már alig türtóztethette magát. Gyomrát, mintha abroncs markolta volna össze, egyre kisebbre zsugorodott. Szélesre tátott nyeldekklőjében érezte a falatot. Szájához kellett kapnia a kezét, nehogy elszólja magát. Nem akart magától megalázkodni.

Sztankó pedig megette a harmadik rétest is, markába septe a morzsát, azt is bekapta és meg törülte a száját.

– Rakd vissza a sütőre, mama. Nem árt. ha még melegszik...

Nem lehetett többet elviselni!

Magára kapta a kabátját és az ajtóhoz futott, de az asszony eléje állt.

– Hová?

– Engedjenek! – kiáltotta, elfogyott az ereje, visszatartani a könnyeket elsírta magát – Engedjenek!...

Sztankó asztalhoz koccantotta a pipát. Kiütötte belőle a hamut.

– Ha megmondod, hová mégy?

– Tudom is én? Valahová... Zsuzsához, a barátnőmhöz...

– Zsuzsa férjhez ment...

– Hát akkor megyek ahová jónak látóm, de magukkal nem maradok!

A férfi elcsodálkozott. Megfordult a szemébe nézett.

– Nem?... Aztán, miért nem? Rajtunk kívül nincs senkid!

– Hát aztán? Maid lesz.

– Nem érsz te semmit nélkülünk. Mi bajod van velünk?

– Az, hogy utálok ezt az egész pereputtyot! Nem fogok ebben a mocsokban elrohadni. Azelőtt mindennap kádban fürödtem...

Sztankó foga közé szorította az. üres pipát és hangosan nevetett. De nevetése nem volt csengő.

– Akkor csakugyan fuss el innen, Juli! Mert nálunk egy dézsa forrásvíznél nem kapsz többet, és pénzed sem lesz új ruhára, pirosítóra. Én nem ígérek neked semmit, csak annyit, mint azelőtt. Ha akarod ismét felvesszünk az öntödébe. Rajtad múlik, hogy megszeretnek-e újra a többiek és becsülnék majd. vagy nem?... Többet nem ígérhetek...

Egykedvű mosollyal hozzátette.

– Esetleg két cseresznyésrétest, ráadásnak.

Csend támadt.

Hosszú ideig eltartott. Legalább is úgy tűnt. A tűzhely lobogása hallatszott, a kályhalyukban a házimanó panaszosan fújta a nótáját.

– Engedjenek... – mondta a lány.

Halkan mondta, megszélidülten.

Aztán tétován, kiment. Nem gombolta be a kabátját sálat sem kerített a nyaka köré.

A konyhában még jó darabig csend volt. Sztankó szitta az üres pipát. Később zsebredugta, kínlódó arccal a tűzhelyhez bicegett.

– Gyötör az isiász. asszony, ez a főbbik hiba – dörmögte. – Ízekre tépne a bestia...

Egy különösen szép példány rétes után nyúlt, de az asszony a kezére koppintott és elvette a tálát.

– Ne egyék már annyit! Mi marad akkor neki?

